

Cuprins¹⁾

CONSTITUȚIA ROMÂNIEI	5
INDEX	58
LEGISLAȚIE CONEXĂ	
Legea cetățeniei române nr. 21/1991	62
Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale.....	81
Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului	109

¹⁾ Actele normative cuprinse în prezenta culegere au fost actualizate la data de 3 februarie 2019.

Titlul II

Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale

Capitolul I

Dispoziții comune

Art. 15. Universalitatea. (1) Cetățenii beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.

(2) Legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile.

Art. 16. Egalitatea în drepturi. (1) Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.

(2) Nimeni nu este mai presus de lege.

(3) Funcțiile și demnitățile publice, civile sau militare, pot fi ocupate, în condițiile legii, de persoanele care au cetățenia română și domiciliul în țară. Statul român garantează egalitatea de șanse între femei și bărbați pentru ocuparea acestor funcții și demnități.

(4) În condițiile aderării României la Uniunea Europeană, cetățenii Uniunii care îndeplinesc cerințele legii organice au dreptul de a alege și de a fi aleși în autoritățile administrației publice locale.

Art. 17. Cetățenii români în străinătate. Cetățenii români se bucură în străinătate de protecția statului român și trebuie să-și îndeplinească obligațiile, cu excepția acelor care nu sunt compatibile cu absența lor din țară.

Art. 18. Cetățenii străini și apatrizii. (1) Cetățenii străini și apatrizii care locuiesc în România se bucură de protecția generală a persoanelor și a averilor, garantată de Constituție și de alte legi.

(2) Dreptul de azil se acordă și se retrage în condițiile legii, cu respectarea tratatelor și a convențiilor internaționale la care România este parte.

Art. 19. Extrădarea și expulzarea. (1) Cetățeanul român nu poate fi extrădat sau expulzat din România.

(2) Prin derogare de la prevederile alineatului (1), cetățenii români pot fi extrădați în baza convențiilor internaționale la care România este parte, în condițiile legii și pe bază de reciprocitate.

(3) Cetățenii străini și apatrizii pot fi extrădați numai în baza unei convenții internaționale sau în condiții de reciprocitate.

(4) Expulzarea sau extrădarea se hotărăște de justiție.

Art. 20. Tratatelor internaționale privind drepturile omului. (1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile.

Art. 21. Accesul liber la justiție. (1) Orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna exercitarea acestui drept.

(3) Părțile au dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil.

(4) Jurisdicțiile speciale administrative sunt facultative și gratuite.

Capitolul II

Drepturile și libertățile fundamentale

Art. 22. Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică. (1) Dreptul la viață, precum și dreptul la integritate fizică și psihică ale persoanei sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi supus torturii și nici unui fel de pedeapsă sau de tratament inuman ori degradant.

(3) Pedeapsa cu moartea este interzisă.

Art. 23. Libertatea individuală. (1) Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile.

(2) Percheziționarea, reținerea sau arestarea unei persoane sunt permise numai în cazurile și cu procedura prevăzute de lege.

(3) Reținerea nu poate depăși 24 de ore.

(4) Arestarea preventivă se dispune de judecător și numai în cursul procesului penal.

(5) În cursul urmăririi penale arestarea preventivă se poate dispune pentru cel mult 30 de zile și se poate prelungi cu câte

cel mult 30 de zile, fără ca durata totală să depășească un termen rezonabil, și nu mai mult de 180 de zile.

(6) În faza de judecată instanța este obligată, în condițiile legii, să verifice periodic, și nu mai târziu de 60 de zile, legalitatea și temeinicia arestării preventive și să dispună, de îndată, punerea în libertate a inculpatului, dacă temeiurile care au determinat arestarea preventivă au încetat sau dacă instanța constată că nu există temeiuri noi care să justifice menținerea privării de libertate.

(7) Încheierile instanței privind măsura arestării preventive sunt supuse căilor de atac prevăzute de lege.

(8) Celui reținut sau arestat i se aduc de îndată la cunoștință, în limba pe care o înțelege, motivele reținerii sau ale arestării, iar învinuirea, în cel mai scurt termen; învinuirea se aduce la cunoștință numai în prezența unui avocat, ales sau numit din oficiu.

(9) Punerea în libertate a celui reținut sau arestat este obligatorie, dacă motivele acestor măsuri au dispărut, precum și în alte situații prevăzute de lege.

(10) Persoana arestată preventiv are dreptul să ceară punerea sa în libertate provizorie, sub control judiciar sau pe cauțiune.

(11) Până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de condamnare, persoana este considerată nevinovată.

(12) Nici o pedeapsă nu poate fi stabilită sau aplicată decât în condițiile și în temeiul legii.

(13) Sancțiunea privativă de libertate nu poate fi decât de natură penală.

● **JURISPRUDENȚĂ. D.C.C. nr. 23/2017** (M. Of. nr. 515 din 4 iulie 2017): „sub aspectul stabilirii vinovăției inculpatului pentru săvârșirea faptelor în legătură cu care acesta este cercetat și, implicit, pentru răsturnarea prezumției de nevinovăție, procesul penal parcurge mai multe etape caracterizate prin nivele diferite de probațiune, de la bănuiala rezonabilă la dovedirea vinovăției dincolo de orice îndoială rezonabilă. Pe tot acest parcurs, anterior ultimului moment procesual, mai sus referit, prezumția de nevinovăție subzistă, fiind aplicabile prev. art. 23 alin. (11) Constituție. Astfel, dobândirea calității de suspect presupune administrarea unui probatoriu din care să rezulte bănuiala rezonabilă că a fost săvârșită o faptă prevăz. de legea penală. La rândul său, calitatea de inculpat este dobândită în urma administrării unui probatoriu din care să rezulte posibilitatea ca o persoană să fi săvârșit o anumită

infracțiune, în fine, calitatea de condamnat poate fi stabilită pe baza unor probe din care să rezulte, dincolo de orice îndoială rezonabilă, că inculpatul a săvârșit infracțiunea pentru care este cercetat”.

Art. 24. Dreptul la apărare. (1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

Art. 25. Libera circulație. (1) Dreptul la liberă circulație, în țară și în străinătate, este garantat. Legea stabilește condițiile exercitării acestui drept.

(2) Fiecărui cetățean îi este asigurat dreptul de a-și stabili domiciliul sau reședința în orice localitate din țară, de a emigra, precum și de a reveni în țară.

Art. 26. Viața intimă, familială și privată. (1) Autoritățile publice respectă și ocrotesc viața intimă, familială și privată.

(2) Persoana fizică are dreptul să dispună de ea însăși, dacă nu încalcă drepturile și libertățile altora, ordinea publică sau bunele moravuri.

Art. 27. Inviolabilitatea domiciliului. (1) Domiciliul și reședința sunt inviolabile. Nimeni nu poate pătrunde sau rămâne în domiciliul ori în reședința unei persoane fără învoirea acesteia.

(2) De la prevederile alineatului (1) se poate deroga prin lege pentru următoarele situații:

a) executarea unui mandat de arestare sau a unei hotărâri judecătorești;

b) înlăturarea unei primejdii privind viața, integritatea fizică sau bunurile unei persoane;

c) apărarea securității naționale sau a ordinii publice;

d) prevenirea răspândirii unei epidemii.

(3) Percheziția se dispune de judecător și se efectuează în condițiile și în formele prevăzute de lege.

(4) Perchezițiile în timpul nopții sunt interzise, în afară de cazul infracțiunilor flagrante.

Art. 28. Secretul corespondenței. Secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri poștale, al convorbirilor telefonice și al celorlalte mijloace legale de comunicare este inviolabil.